ושור שיש מעלה לגוף · יש רופים לפטור את השוכר לו שולל כוס מחבירו לפי הזק בפציעה ובמבטל הבאה ממלאכתו כיון דסופו לחזור להתרפאות דכי היכי דתשיק *את בעמיתו ולא שור בעמיתו ס"ג דתשקין אית בעמיתו ולא את שור בעמיתו ואין לחלק בין שומרים לתדם המזיק מדפריך בב"ק (דף ד:) *ומו שומר חנם והשולל כו' תדם דחזיק שור הוא והא דפריך בריש האומנין (סנהדרין פד:) הכמיסה בחבים ס"ע דלא מיחייב היינו בהכמיסה דלא הדרא ור"ת לומר דלא שייך שבת אלא בתדם דשבתו לא הוי בכלל נזק דמשום שבת לא פחתי דמיו כל כך לבל שור פשיעת דשבתו בכלל נזק הוא דפחתי דמיו ומתחלה כשהוזק שמין לותו כמה דמיו פחותים ליתכר:

מאי לאו כמשמעה תחרומה · ולעיל לא בעי לאוקומי את דעתן תני קנס לרבו למשמה תחרומה דקנסת לרבו מעשה ידיו לעלמו ואת דגבתו שור יום של רבו לרבו הוי למשמה לתשובה כדפריכית לעיל כי היכי דלא לפטוע בעית הכא: **חבלי** ביה תחריבי יהבי ליה לרביה · תע"ג דמעשה ידיו לעלמו כיון דקנסת לרבו חבלה נמי לרבו דמה לי קטליה כולו ומה לי קטליה פלגא:

הואיל ומדרש חכמים הוא · לומר ר"ת דתייתי' שמיעלתו בשוק ויאמר לו עבדי אתה לבל בשן ועין לא תייתי' דזיל קרי בי רב הוא: **מעובב** גט שחרור לוכל כו' · כך בעית לה לתיא לגיסא דר"ל לדרים פרק בתרא דתלכיתות (כד:) (ו) דתסקינן לגיסא ו) דרשב"ג דתעובב גט שחרור לוכל בתרומה לי נמי ים לחלק דהתם בתעובב גט שחרור ע"י הפקר לוכל בתרומה כמו שמותר בשפחה כדפריכית לעיל(ג) והכא תייני בתלי עבד וחלוי בן תורין:

הרי לתו לוכלים בתרומה · והא דתתניכן בפ"ק דכתובות (דף יג:) גבי עשרה להניס ופי' לחד מהם ובעל הולד שתוקי שתתיקין לותו מדין דהוזה תדכתיב ויתיה לו ולזרעו לחריו שיהא זרעו מיוחס לחריו הא דתתניכן בפ' נושחין על התוטה (יבמות דף קי:) דזרעו מיוחס לחריו דרבנן וכי גזור רבנן בזעות ביטולין לא גזרו לי נמי הכא לוחר שנולדו נתעברו:

עבד שמכרו רבו לקנס כו' · תכר קנס של עבד לא מיבעיא ליה לתתי' לר"מ לא קני להא לא עבידי לתתי' כדקתתי' וכ"ש לרבנן דלא קני להו אלא זכות בעלמא ואין הזוהרין אף כל בותתין שבגלוי ואין הזוהרין ורבה כל כ"ר ראשי אברים והם כ' אצבעות ידיו ורגליו שתי אוזנים וראש החוטם וראש הגוויה (זהרי דבר וראשי דדים באשה: טנא בא לתתם) (תא התכירך תוספות או"ה) כ"י לתקל לפיכותיו

וחצי כופר ליורשיו אמאי הכי נמי לימא יום של רבו=לרבו, יום של עצמו=לעצמו? שאני הכא דהא בליא קרנא, ואלא ה"ד דלא קא כליא קרנא? *שהבהו על ידו וצמלה ידו וסופה לחזור, הניחא לאביי דאמר נותן לו שבת גדולה ושבת קטנה שפיר אלא לרבא דאמר אינו נותן לו אלא שבתו שבכל יום ויום האי שור הוא ומימרא לרבא לא סבירא ליה? *מימרא היא ומימרא לרבא לא סבירא ליה? מיבעיא ליה: מעובב גט שחרור יש לו קנס או אין לו קנס: כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו אמר רחמנא והאי לאו אדון הוא אלא דלמא כיון דמחוסר גט שחרור אדון קרינא ביה? ת"ש המית מי שחציו עבד וחציו בן חורין גותן חצי קנס לרבו וחצי כופר ליורשיו מאי לאו כמשנה אחרונה דלאו כמשנה ראשונה תיש הפיל את שינו וסימא את עינו יוצא בשינו ונותן דמי עינו ואי אמרת יש לו קנס וקנס לרבו השתא חבלי ביה אחריני יהבי ליה לרביה חבל ביה רבים נופיה יהיב ליה לדידיה! דלמא כמ"ד אינו צריך דתניא בכולן עבד יוצא בהן לחירות וצריך גט שחרור מרבו דברי ר' *ישמעאל, ר"מ אומר אינו צריך, ר"א אומר צריך, רבי טרפון אומר אינו צריך, ר"ע אומר צריך, המכריעין לפני חכמים אומרים: נראים דברי ר' טרפון בשן ועין הואיל ותורה זכתה לו ודברי ר"ע בשאר אברים הואיל וקנס חכמים הוא, קנס הא קאי קא דרשינן אלא אימא הואיל ומדרש חכמים הוא. מיבעיא ליה מעובב גט שחרור אוכל בתרומה או אינו אוכל: קנין כספו אמר רחמנא והאי לאו קנין כספו הוא או דלמא כיון דמחוסר גט שחרור קנין כספו קרינא ביה? ת"ש *דאמר רב משרשיא *כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה הרי אלו אוכלין בתרומה וחולקין חלק אחד על הגורן, הגדילו התערובות משתררין זה את זה, הבי השתא התם אם יבא אליהו ויאמר בחד מיניהו דעבד הוא קנין כספו קרינא ביה, הבא לאו קנין כספו הוא בלל מיבעיא ליה עבד שמכרו רבו לקנס מכור-או-אינו מכור: תלבעי לר"מ עד כאן לא קאמר ר"מ אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אלא כגון פירות דקל דעבידי דאתו אבל הבא מי ימר דמינגח ואם תמצא לומר דמינגח ממאי דמשלם דלמא**

ואי כופר: ליורשיו · ולקמן פריך יורשין מכח ליה: **ומפקי** · יבמה: **ופופה לחזור** · ומיימינן ליה כמה ממו פחותים בכך למכור עבדיו בשוק ואם יוה על רבו היה יכתן הכל לרבו ואם יוה על עלמו היה הכל לעלמו: **סניחת נפשי** · דלמר בב"ק (דף פו:) תורה אור בתדם שתבל בתבלו בעין זה: **נותן לו שבת גדולה ושבת קטנה** · שבת גדולה הן פחת דמיו לימכר בשוק והוא זקן ולהכי קרי ליה שבת שפחת דמיו של עבדיו לאו משום שבת אלא משום דמלאכה בשבת אית ליה לעשות ולא פחת לעבד שיהא יכול לומר לרבו אי בעי עביד מלאכה בשבת ידיו עד זמן שתחזור ידו לתת לעמור קישואים יהא רשאי לאחר שיקל ממנו כאב המכה קלת ושבת קטנה הייט כלומר הוא שומר קישואין שנותן לו כל ימי חליו שיכבד במנה מחמת חולי זה שחיט יכול לעמור קישואים: **שפיר** · דכיון דשייך זק לבעל הבית ומיחייב שור עלה וכיון דלא כליא קרנא לגמרי-יום של רבו לרבו יום של עלמו לעלמו: **שבתו של כל יום ויום** · ואין כאן פחת דמיס הולין וסופו לחזור לתת לפי שבת של כל יום יתן לו כל יומי שפחת דמיו שלפיכך לא יתן לו כל יום שבת אלא כל יום ויום לפי שעה כפי חולי שלו: **פלי שור סוף** · לעומר הולין ולתד התוכל כך היו מעלם זק לתת שבת, שור פעור לגמרי, דה' דבריס, גבי תתד כתיב ולא גבי שור דכתיב (ויקרא כד) "תיש כי יתן מום בעמיתו" ולא שור בעמיתו: **מיבעיא ליתי** · תה לתתרן לעיל "יום של רבו-לרבו" כלהכהו תדם: **ומיבעיא ליתי** · לעולם בשור וכתבי לתתר שייך בה דין זק, והקתקשית מינה לרבה: **מימרא** · בעלמא היא ואינה לא מעמה ולא בבייתא: **ומימרא** · רבה לתתר לך דהא מימרא לא ס"ל: **מעובב גט שחרור** · מחוסר גט שחרור כל הך דלתתר' בהו דילתו לחירות ואין לרבו עליהם לתת שלריכין גט שחרור כגון מקדיש ומפקיר ומי שתיני בן חורין דתתן "סופין תת רבו": **ים לו קנס** · שלניס כסף לרבו תס נגתו שור: **מאי לאו כמשנה אחרונה** · לאחר שתזרו בית הלל להורות שכופין את רבו ואפי' כבי שקיל קנס דלא עבדות כמשנה ראשונה: **לגיית ליה כופין** ותתן גמור הוא: **ספיל** · רבו שיט של עבד כעבני **ותת"ל** סימת תת עיטו: **יולא בשינו** · לחירות וקס"ד לגיך גט שחרור וכי סימת עינו קודם גט טוען לו דמי עינו כבן חורין: **בכולן** · עבדיס התוטס וראש התגוייה כמס' נגעים (פ"ו מ"ו) לענין שיהא מטמתין מקום ממיה לחתי לתבעות של ידיס ורגלים ורתס התוטס ורתתי

(ג) [ג"ל דף"ק דכתב"ג] מי

(ד) [ג"ל דף"ק דכתב"ג]

(ה) תום' ד"ה משוכבו] דתסקיק תלינא דלכתב"ג וכו': (ו) בא"ד כדפריכי"ת לעיל ג"כ בדף מ ע"ת בד"ה תומו העבד:

[ב"ק פו.]

[ג"ל ופפ]

צח א מיי' פ"ג מהל' תובל ומזיק הלכה יא סמג עשין ע עוש"ע ת"מ סי' תכ סעי' יז:

צט ב מיי' שם פ"ד סל' יב סמג עשין ע עוש"ע ת"מ סי' רכז סעי' סב:

ק ג מיי' פ"ח מהל' מתנה ומתן ממון הלכה ז ◇ מגיד משנה שם סמג עשין סז:

קא ד ה מיי' פ"ה מהל' עבדים הלכה יד ופ"ד מהל' תובל ומזיק הלכה יח עוש"ע יד סי' רמ סעי' נב ועי' בכ"מ:

קב ד מחדי פ"ג מהל' אבוה ◇ עבדים הל' ד טור ש"ע שם סעי' כז:

קג ז מיי' פ"ג מהלכות תרומות הלכה ה:

קד ח מיי' פכ"ג מהל' מכירה הלכ' ג טור י"ד סי' רכז:

תוספות רי"ד

תניא כל כ"ד ראשי אברים עבד יוצא בהן להירות וצריך גט ש חרור דברי ר"ש ר"ם אומר אינו צריך ר' אלעזר אומר צריך ר' טרפון אומר אינו צריך רבי עקיבא אומר צריך המכריעין לפני חכמים אומרים נראים דברי ר' טרפון בשן ועין הואיל ותורה זיכתה לו ודברי ר' עקיבא בשאר איברים הואיל וקנס חכמים הוא קנס הוא קראי קדישי' אלא הואיל והוא מדרש חכמים · ילפינן בפ"ק דקידושין (יבמות דף קי:) דזרעו מיוחס לחריו לרבנן כללו ופרט וכללו פרט לחפשי ישלחנו חוזר וכלל · כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כיוצא הפרט מה הפרט מפורש מטין שבגלוי ואינן הזוהרין אף כל בותתין שבגלוי הזוהרין ורבה כל כ"ר ראשי אברים והם כ' אצבעות ידיו ורגליו שתי אוזנים וראש החוטם וראש הגוויה (זהרי דבר וראשי דדים באשה: טנא בא לתתם)

(תא התכירך תוספות או"ה) כ"י לתקל לפיכותיו

עבד יולא בשן לחירות · דמומין שבגלוי הן וחין תורין כאן ותתרבו "בכלל ופרט וכלל" בפ"ק דקידושין (דף כד:): **סמכריעין** · דעת תכמים חיוו כלתה ולא לתפרש מאן ניהו: **וכל קרבי דרשינן** · בקידושין (שם): **תולכ בתרומה** · תס עבד כהן הוא: **קנין כספו אמר רחמנא** · לענין תרומה: **תולכין בתרומה** · שניהס ממה שנפסל לחד כהן וחד עבד כהן: **ותולקין חלק ג'** · ביבמות (דף נח:) מפרשים חלק כלחד שתין טיהנין להס תרומה בגורן זה בלא זה דקסבר תין תולקין תרומה לעבד כנעני חלא ת"ל כרבו עמו דלמא לתתי לגיורת כהן הוא ומפקו ליה ליוחסין והשתא לא תתי תעובב גט שחרור הוא ותין לרבו רשות עליו דלא יהיו מי מייהו עבד ולריכין שיתכרכו זה לת זה וקתני סיפא הגדילו התערובות משתררין זה לת זה ותקתני תולכין בתרומה: **שתכרו רבו** · לאחר: **נקנס** · שתס יגתנו שור יהא קנסו שלו תבל דבריס לת מכרו: **מכור** · לקנס מיהא: **או לא מכור** · ותס נגח, קנסו לרבו רתתן דתין תתס תקנה דבר שלא בא לעולם: **מיבעי ליה** · דלמר תתס תקנה דבר שלא בא לעולם התומר לתקנה תרי לת מקודשת לי לכשתתגייר כו' (קידושין יף מג:): **פירות דקל** · המוכר פירות דקל עד שלא תגטו דפליגי בה "רב הונא ורב נחמן תלינא דר' מתיר: דילמא

ואי כופר: ליורשיו · ולקמן פריך יורשין מכח ליה: **ומפקי** · יבמה: **ופופה לחזור** · ומיימינן ליה כמה ממו פחותים בכך למכור עבדיו בשוק ואם יוה על רבו היה יכתן הכל לרבו ואם יוה על עלמו היה הכל לעלמו: **סניחת נפשי** · דלמר בב"ק (דף פו:) תורה אור בתדם שתבל בתבלו בעין זה: **נותן לו שבת גדולה ושבת קטנה** · שבת גדולה הן פחת דמיו לימכר בשוק והוא זקן ולהכי קרי ליה שבת שפחת דמיו של עבדיו לאו משום שבת אלא משום דמלאכה בשבת אית ליה לעשות ולא פחת לעבד שיהא יכול לומר לרבו אי בעי עביד מלאכה בשבת ידיו עד זמן שתחזור ידו לתת לעמור קישואים יהא רשאי לאחר שיקל ממנו כאב המכה קלת ושבת קטנה הייט כלומר הוא שומר קישואין שנותן לו כל ימי חליו שיכבד במנה מחמת חולי זה שחיט יכול לעמור קישואים: **שפיר** · דכיון דשייך זק לבעל הבית ומיחייב שור עלה וכיון דלא כליא קרנא לגמרי-יום של רבו לרבו יום של עלמו לעלמו: **שבתו של כל יום ויום** · ואין כאן פחת דמיס הולין וסופו לחזור לתת לפי שבת של כל יום יתן לו כל יומי שפחת דמיו שלפיכך לא יתן לו כל יום שבת אלא כל יום ויום לפי שעה כפי חולי שלו: **פלי שור סוף** · לעומר הולין ולתד התוכל כך היו מעלם זק לתת שבת, שור פעור לגמרי, דה' דבריס, גבי תתד כתיב ולא גבי שור דכתיב (ויקרא כד) "תיש כי יתן מום בעמיתו" ולא שור בעמיתו: **מיבעיא ליתי** · דלמר תתס תקנה דבר שלא בא לעולם התומר לתקנה תרי לת מקודשת לי לכשתתגייר כו' (קידושין יף מג:): **פירות דקל** · המוכר פירות דקל עד שלא תגטו דפליגי בה "רב הונא ורב נחמן תלינא דר' מתיר:

[ב"ק מת.]

[קידושין כה:]

[ג"ל שמעון כך תיתא בקידושין וכן מוכח מתוס' כ"מ מת: ד"ה תשתא] [וכן מתוס' כתובות מכ. ד"ה הפלת]

[יבמות נח. וע"ש תוס' ד"ה] [כך דכתוב שבתערב וכו' מתני' היא ביבמות נח. וע"ע תמורה מ: וכן פליגה תמייתי לה מתניתין דלא מבתערב וכו' ד"ה מבתערב וכו' ס"ם כתוב שבתערב וכו']

[יבמות נג.]

גליון הש"ס

גמ' תנן קרינא ביה · עי' תגיגה ד' ד ע"ת תד"ה ונ' נזכרה: תד"ה משוכב וכו' עי' בתמ"ן בתלחמות פ"ג דכרכות בתיבעיא דכשם בכתמ"ז דתריית: ד"ה עבד וכו' ושבידי דתתי · ע' כ"מ ד' נ ע"ב תד"ה כגון: